

Leto XVI.

Številka 6.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

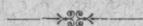

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1900.

VSEBINA.

1. <i>A. Levec</i> : Povabilo radi obnovitve pretrganega postopanja . . .	161
2. Sklepi shoda odposlancev avstrijskih odvetniških zbornic . . .	164
3. Pravna znanost	169
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> K razlagi §-a 34. zakona od 28. julija 1889 št. 27. drž. zak. glede na obveznosti bratovske skladnice na- sproti zdravnikom	174
<i>b)</i> Pogodba radnje za plaču	179
<i>c)</i> Ali je izpodbojno tožbo, naperjeno proti izvršilnim de- janjem, pristojno izvršilno sodišče (§ 17. zvrš. r.)? — Razlika med izpodbojno in oporečno tožbo (§ 37. ibid.) — K razlagi §-a 104. jur. n.	181
<i>d)</i> Ako se pridrži lastnina na kupnem predmetu do po- polnega poplačila kupnine, to ne nasprotuje določilom o kupni pogodbi in se s tem tudi ne izogne določilu § 2. zakona o obrokih	185
<i>e)</i> Po čem je odmeriti notarjevo nagrado za revizijo pri- stojbinskega izkaza?	187
Kazensko pravo.	
<i>a)</i> Pravilno objavljena uvozna prepoved (§ 5. zak. od 29. februarja 1880. l. št. 35. drž. zak. in § 45. zak. od 24. maja 1882. l. št. 51. drž. zak.) je takoj pravno- obvezna, tudi glede malega obmejnega prometa . . .	187
<i>b)</i> O pojmu poobrtnega in ponavadnega oderuštva in o dobi zastaranja	189
5. Razne vesti	191

Slovenski Pravniki.

Leto XVI.

V Ljubljani, 15. junija 1900.

Štev. 6.

Povabilo radi obnovitve pretrganega postopanja.

Spisal c. kr. dež. sod. svetnik A. Levec.

Postopanje, pretrgano vsled smrti stranke, katere ni zastopal niti odvetnik, niti kaka druga za pravdo pooblaščen oseba, se po §-u 155. civ. pr. r. lahko na ta način zopet obnovi, da predlaga nasprotnik sodišču, pri katerem je pravna stvar ob smrti umrle stranke tekla, povabilo njenih pravnih naslednikov. Na ta predlog je povabiti pravne naslednike na obnovev postopanja in — če se pretrganje ni zgodilo v teku kakega roku — ob enem na razpravo v glavni stvari ali na nadaljevanje te razprave. Če k naroku ne pride nikdo povabljenih pravnih naslednikov, tedaj mora sodišče, če je trditev glede pravnega nasledstva dovolj izkazana, izreči na nasprotnikov predlog s sklepom, da smatra postopanje po pravnih naslednikih umrle stranke obnovljenim (§ 156.). Ako pa povabljeni pravni nasledniki ali nekateri pridejo k naroku in oporekajo dolžnosti vstopiti v pravdo, odloči o tem sporu sodišče po ustni razpravi (§ 167.). Razprava o glavni stvari se more začeti v obeh slučajih šele po razglasitvi sklepa, ki izreka dolžnost obnovitve postopanja.

Iz vsebine besed v 3. odstavku §-a 155.: » . . . . . sme nasprotnik tudi predlagati . . . . . povabilo« izhaja, da je povabilo radi obnovitve postopanja le fakultativno sredstvo, da se pravni nasledniki prisilijo stopiti v pravdo. Nasprotnik ima tedaj prosto pot: ali hoče doseči obnovev postopanja potom povabila ali pa po predpisu §-a 164. civ. pr. r. Po le-tem predpisu bo nasprotnik gotovo ravnal takrat, kadar je pristojno razpravno oblastvo že pravomočno rešilo vprašanje o pravnem nasledstvu; kajti neumestno bi bilo, da bi nasprotnik, ko lahko izkaže že dognano pravno nasledstvo (§ 164), po ovinku po-

vabila in posebnega postopanja vsled povabila to iskal, kar bi se mu že moralo dovoliti na goli predlog po smislu §-a 164.

Drugače pa je, če so tu šele dedne izjave ali celo nasprotujoče si dedne izjave. V tem slučaju nasprotnik še ne more natančno presoditi, proti katerim, za pravne naslednike se izdajajočim osebam bi mogel uspešno nadaljevati pravdo. Tedaj je za nasprotnika jako dobro to povabilo pravnih naslednikov; ker je namreč v postopanju o povabilu odločiti, ali so pravni nasledniki dolžni ali ne, stopiti v pravdo, ta odločitev pa je odvisna od tega, če je pravno nasledstvo dovolj izkazano, zato se razmotriva v vmesnem, vsled povabila nastalem sporu vprašanje o pravnem nasledstvu in na podlagi izida tega razmotrivanja razsodi se o predlogu nasprotnika.¹⁾

Namen, ki ga ima zakon s »povabilnim postopanjem«, je torej očitno ta, da zamore nasprotnik umrle stranke pravdno postopanje v tir spraviti že tedaj, ko se razpravno oblastvo še ni končno izreklo o pravnem nasledstvu; to postopanje torej hoče pospešiti pravdno postopanje.

Iz navedenega izhaja, da povabilo oseb, ki so se šele oglasile za dediče, ni le možno, kakor pravijo motivi (str. 256. uradne izdaje), ampak se vrši praviloma; kajti če je glede pravnega nasledstva že pravomočno odločeno, tedaj je povabilno postopanje, kakor rečeno, popolnoma odveč in bi le-to ne pospeševalo, kakor bi moralo, ampak le zavlačevalo. Celo tedaj, kedar je upravičenost k dedni izjavi in torej pravno nasledstvo brezdvomno, ni umestno povabilo na obnovitev, ampak je umestna le obnovitev postopanja po smislu §-a 164.

¹⁾ Motivi (str. 256 uradne izdaje) pravijo sicer, da zadostuje za izkazilo pravnega nasledstva, če so osebe, ki jih je povabiti, prepodale svoje dedne izjave. Toda če bi že prepodaja dedne izjave ustanovila dolžnost vstopiti v pravdo, potem bi bilo povabilno postopanje pač odveč, ker bi se potem dalo postopanje na dokaj preprostejši način obnoviti po §-u 164. Po našem mnenju znači zakonov izraz „Bescheinigung der Rechtsnachfolge“ pač nekoliko več in mora pravdno sodišče presoјati tudi dopustnost in zakonitost dedne izjave, osobito tedaj, kedar so radi nesprejetja dedne izjave vloženi pravni leki. Več nego presoјati, ali dedna izjava ustreza zakonovim določilom, pa pravdno sodišče seveda ne sme storiti.

Zato mislimo tudi, da povabilno postopanje ni prikladno v slučajih, kadar se postavi po §-u 811. obč. drž. zak. zapuščini umrle osebe skrbnik, ali postavi stranki, ki za pravdo nezmožna postane, zakonit zastopnik, ali imenuje namesto umrlega zakonitega zastopnika nov zastopnik (§ 158.), ali ako nujnost pravedne stvari zahteva, da se po §-u 8. civ. pr. r. pravedno nezmožni stranki postavi skrbnik. Kaj naj se v takih slučajih razpravlja v vmesnem sporu? Tu ni rešiti nikakega pravnega vprašanja, kakor pri povabilu pravnih naslednikov. Če je izkazano, da je zastopanje upravičeno in da je tako tudi prestal vzrok pretrganja, potem so s tem dani vsi pogoji, da se ugodi predlogu na obnovitev postopanja po §-u 164.

Pripomnja 2. k obrazcu št. 26 uradne knjige obrazcev, ki govori o povabilu pravnih naslednikov, pa pravi: »Obrazec je tudi rabiti, če se je postavilo zapuščini skrbnika po smislu §-a 811. obč. drž. zak.« Pasus se bo potem glasil: »Ako je zadostno izkazana upravičenost . . . k zastopanju« i. t. d. In Trutter trdi v svojem sistemu, str. 238., da nasprotna stranka v slučajih §-ov 155. in 158. civ. pr. r. lahko predlaga tudi povabilo kuratorja, zakonitega zastopnika ali novega zakonitega zastopnika. Toda ti pouki pa se nam ne zde umestni. V teh slučajih namreč nasprotnik lahko ali sam dobi dotični imenovalni sklep v roke na pr. pri postavljenji skrbnika, ali izposluje prepis le-tega (§ 288. opr. r.), ali pa predlaga, da se preskrbi dotični akt in torej lahko izkaže ali popolnoma dokaže, da je prestal vzrok pretrganja.

Zakon tudi nikjer ne govori o povabilu zapuščinskega kuratorja, pač pa določa § 164., da morata potem, ko se postavi zapuščinski kurator po §-u 811. obč. drž. zak. ali iz drugih razlogov, izposlovati obnovitev postopanja bodisi kurator, bodisi nasprotnik po določenih navedenega paragrafa.

Odst. 3. §-a 158. pravi sicer, da more tudi nasprotnik predlagati povabilo zakonitega nasprotnika stranke, ki je za pravdo nezmožna postala, ali povabilo novega zakonitega zastopnika; toda radi neumestnosti takega postopanja se po našem mnenju ta zakonita dopustnost pač ne utegne uporabiti.

Tudi naša komentatorja Neumann (str. 423.) in Fürstl (str. 247.) prav spoznavata neumestnost navedenega zakonitega

določila (§ 158. odst. 3.), se nanj ne ozirata, ampak pravita — tako tudi uradni formular št. 28. — naj nasprotnik samo po §-u 164. izposluje obnovitev postopanja proti zakonitim zastopnikom.

Nemški državni civilno-pravdni red, po katerem so posneta določila o pretrganji in obnovitvi postopanja, nima v odnosnem §-u 219. nikakega, odstavku 3. §-a 158. civ. pr. r. podobnega predpisa. Le-oni se glasi proti koncu: »... , teda se s postopanjem pretrga, dokler zakoniti zastopnik ali novij zakoniti zastopnik ne obvesti nasprotnika, da je postavljen za zastopnika, ali dokler nasprotnik zastopniku ne naznani, da namerava postopanje nadaljevati.« S tem naznanilom je po §-u 191. drž. civ. pr. r. seveda moči združiti povabilo, toda to ni povabilo na vmesni spor, ampak povabilo na razpravo o glavni stvari.

Sklepi shoda odposlancev avstrijskih odvetniških zbornic.

(Konec.)

IV. Sklepi glede odmerjanja stroškov.

(Poročevalec dr. A. Weishut.)

Zbor odposlancev avstrijskih odvetniških zbornic izjavlja:

1. Kedar se odvetnikom določajo stroški, se posebno na višjih inštancah le izjemoma ozira na eksistenčne pogoje stanu; mnogi sodniki ne upoštevajo prememb, ki so nastale z novim postopanjem tudi v odvetnikovem delovanju. Ako se odmerja nagrada le na podlagi časa, ki se na razpravi prebije, ne more biti njegov težavni in odgovorni posel nikoli primerno poplačan. Temveč vpoštevati je poleg pripravljanja in režije tudi dolgotrajne študije, skrb za starost, invaliditeto ter rodbino, in ozirati se je na splošno stališče odvetništva.

2. Delu avstrijskih odvetnikov se popolnoma neutemeljeno odreka skoraj vsaka cena, kajti zneski stroškov, ki so se doslej določali v pravih za velike svote ali zelo važne življenj-

ske interese, se zelo razlikujejo od onih, ki se v drugih kulturnih deželah določajo po zakonu ali pa po običaji.

3. Intervencijo odvetnika je v vsakem slučaju pripoznati, da je za iskanje pravice potrebna. Stroški se smejo, češ da za primerno iskanje in branjenje pravic niso potrebni, le črtati, ako je moral odvetnik nepotrebnost pravnega in eksekucijskega dejanja uvideti že tedaj, ko je dejanje vršil.

4. Stalna delegacija naj razmotriva, kako bi se razširila pristojnost odborov odvetniških zbornic za odmerjanje stroškov.

Gledati je, da se razveljavita dvorni dekret od 4. oktobra 1833 zb. pr. zak. št. 2633 in čl. V. uvodnega zakona k civilnopravnemu redu, v kolikor more tudi stranka predlagati likvidiranje odvetniških pristojbin.

5. Stalna delegacija naj deluje na to, da stroškov ne bo odmerjal sodnik. V to svrho je treba, brez kvare za pravico prostega dogovora glede stroškov, gledati, da se doseže odvetniški pristojbinski red za sporne stvari oziraje se na sklep zbora odposlancev iz l. 1897. in v sporazumljenju z zastopniki odvetniškega stanu.

6. Nezakonito in nepravilno je, če se stroški predlogov ne pripoznavajo radi tega, ker se dajo le-ti združiti, in če se ne ozira na razloge za zakonito dopuščeno ločitev zahtevkov, katero utemeljujejo v mnogih slučajih jako važni, čeprav ne vedno očitni interesi strank.

7. Vsak odvetnik je upravičen podati svojo likvidacijo stroškov v dveh izvodih, in sodišče je dolžno odvetniku vrniti drugi izvod, iz katerega je razvidno, kako se je odmerilo.

V. Sklepi glede delokroga odvetnikov.

(Poročevalec dr. J. Ofner.)

Zbor odposlancev avstrijskih odvetniških zbornic izjavlja:

1. Ne strinja se s častjo odvetniškega stanu, da se izključuje njegovo posredovanje na katerem koli polji pravo-varstva. To nasprotuje občni pravici zastopanja, ki jo daje odvetnikom § 8. odvetniškega reda, in je ob jednom na kvar prebivalstvu, ki išče pravic.

2. Treba je zahtevati, da se odvetniki pripuščajo k obrtnim sodiščem in tudi da bodo vsi v imenik vpisani zagovorniki mogli neomejeno zagovarjati v vojaškokazenski pravdi.

3. Pravico zastopanja po odvetniku v upravnem postopanju je priznati v največji meri in za važnejše vrste stvari, posebno za pravne pomočke je ustanoviti prisilno odvetniško zastopanje.

4. Predno se upravno postopanje popolnoma preosnuje, je treba skrbeti, da se pravica zaslišanja v obče prizna, da se vzlasti strankam in odvetnikom dovoli pregledati vse spise, da bodo odločbe političnih oblastev obrazložene in da se bodo, kadar stranko zastopa odvetnik, temu dostavljale.

Dokazovanje naj se omogoči s tem, da se upravnim oblastvom naloži, naj uradoma naprosijo sodišča za provedbo ponujenih relevantnih dokazov po pričah in zvedencih.

5. Pravno oskrbovanje državnega premoženja in drugih, glede zastopanja jednako postavljenih imovin naj se izroči odvetnikom, namestu finančni prokuraturi.

6. V stvareh, za katere je v sporih predpisano zastopanje odvetniško, naj bodo upravičeni zastopati tudi v izvršilnem postopanju le odvetniki, v izvenspornem, zlasti zemljiškoknjižnem postopanju pa odvetniki in notarji.

7. Ker se odvetniki po svojem poklicu usposobijo upravljati tuje premoženje, zato je vse odvetnike vpisati v imenik prisilnih upravnikov.

8. Ker so odvetniki sposobni upravljati premoženje in ker zahteva oskrbovanje konkurznih mas obširne pravniške delavnosti, zato je poskus vrhovne pravosodne uprave, da bi se določilo čim več trgovcev za konkurzne oskrbnike, koristim upnikov nasproten in provzročen le vsled neopravičene nezaupnosti napram odvetnikom.

Kadar se odkazujejo odvetnikom uprave konkurznih mas, kuratele in podobni posli, se je držati pravičnega turnusa.

9. Zagovarjanje v kazenskih stvareh pri okrajnih sodiščih bodi dovoljeno koncipijentom namestu šefa, čeprav še niso vpisani v imenik zagovornikov.

10. Pri odločbah v upravnih in disciplinarnih stvareh odvetnikov naj bi tudi na višji in na najvišji instanci sodelo-

vali odvetniki, in naj bi se torej vzlasti pri ministrstvu in v disciplinarnem senatu najvišjega sodišča privzemali odvetniki kakor prisedniki.

11. Očito nepravilno je, da si privatne osebe, ki imajo le koncesijo pojasnjevati, ali je kdo vreden kredita, prisvajajo zastopanje strank pri izterjavanju in opravljajo to, v področje odvetnikov spadajoče zastopanje pod naslovom pobiranja novcev kakor prost obrt.

12. Odvetniški stan zahteva v interesu pravosodja in prebivalstva, da se strogo postopa proti zakotnemu pisaštvu in izda ostrejši zakon.

Vzlasti je tudi zahtevati, da sodišče ne pripušča oseb, ki niso odvetniki, a nastopajo stalno kot pooblaščenци posamezne, pogostem tožeče ali tožene stranke.

13. Zabraniti je treba, da notarji na deželi ne bodo obrtoma zastopali v sporih, ker napravlja to vedno neprilichnosti. Na drugi strani pa je zopet gledati, da se v malih krajih združita odvetništvo in notarijat in bi bilo sploh umestno, da bi se oba stanova organično zvezala.

14. Odkar je odvetništvo prosto, nima država več pravice zahtevati od odvetnikov brezplačnih del. »Ex offio«-zastopstvo je v mnogih krajih prav občutno breme. Stalna delegacija naj dožene, kako bi se ti slučaji na primeren način odpravili, ne da bi se kratila pravica revnih.

VI. Sklepi glede zakonodavnih reform.

(Poročevalec dr. Zucker.)

Zbor odposlancev avstrijskih odvetniških zbornic izjavlja:

1. V Avstriji sta se zvršili tekom 30 let le dve veliki pravosodni reformi, kazenske pravde in civilne pravde ter eksekucije, dočim se je v sosedni Nemčiji pravosodno zakonodajstvo vse znatnejše razvilo.

2. Nujno je treba popolnem preosnuti: kazenski, modernim nazorom mnogo nasprotujoči zakon, policijski kazenski zakon in vojaški kazenski zakon, preiskovalno postopanje v kazenski pravdi, stoletja stari vojaški kazenskopravdni red in zastareli dohodarstveni kazenski zakon. Mnogokaj se mora

temeljito predrugačiti tudi na polju civilnega prava, posebno: zakonsko pravo, zakonsko imovinsko pravo, mezдно in odškodninsko pravo, in urediti je založno in zavarovalno pravo. Tudi mnogi deli trgovinskega zakonika so zaostali vsled napredovanja prometa.

2. Zbor odposlancev pričakuje, da bodo vsi faktorji, ki se udeležujejo zakonodajstva, spoznali veliko važnost teh preosnov in storili, da se kmalu ustavnim potom izvedejo.

3. Gotovo se bo pri tem poslušalo tudi odvetniški stan in porabilo njegovo poznanje prava in življenja ter njegove velike skušnje, da se bodo dovoljno zasnovali ti zakoni.

VII. Sklepi glede drugih naredeb.

(Poročevalec dr. Mayer.)

Zbor odposlancev avstrijskih odvetniških zbornic sklene:

1. Zakonito naj se uredi prestopanje iz odvetniškega stanu v sodniški stan glede zaračunanja odvetniške prakse v službeno dobo.

Za razmerno število sodniških mest prve instance naj bodo praviloma poklicani prosilci odvetniškega stanu.

Ako se imenujejo odvetniki za člane državnega in upravnega sodišča, se tako ohrani tema dvema najvišjima sodiščema zveza z realnim življenjem in pripomore mnogo k razvoju stvarnega in neodvisnega razsojanja. Prav tako pa bi se tudi povzdignilo na višino svoje naloge civilno in kazensko pravosodje, ako bi se na nekatera mesta pri najvišjem in kasačjskem dvoru ter pri nadsodiščih postavili odvetniki.

§ 6 odvetniškega reda naj se tako spopolni, da izgube člani sodniškega stanu, ki prestopijo k odvetništvu, svojo pokojnino, dokler ta posel opravljajo.

2. Gospodarski položaj odvetniškega stanu zahteva, da se poskrbi s skupnimi stanovskimi dobrodelnimi napravami (obveznimi pokojninskimi in pomožnimi blagajnam) za starost, invaliditeto in nezakriviljeno stisko tovarišev.

Disciplinarne kazni in kazni radi nereda, ki jih morajo plačati odvetniki in odvetniški kandidatje, naj se odkažejo zakonodavnim potom tem pokojninskim blagajnam; dokler se

ne ustanove, pa dotičnim zbornicam v jednake dobrodelne namene.

Koristno je, da pristopijo člani odvetniškega stanu, dokler se take blagajne ne ustanove, k obstojećemu pokojninskemu društvu za odvetnike in odvetniške kandidate in k obstojećim pomožnim blagajnam.

Pomožno blagajno naj bi si ustanovila vsaka zbornica.

3. Odvetniške zbornice naj znova razmotrivajo in sklepajo z ozirom na dobljene skušnje, kako bi bilo z uvedbo uradne odvetniške noše.

4. Stalna delegacija naj uvaŹuje ustanovitev lista, ki bi zastopal izključno pravice stanu in njegove koristi.

Pravna znanost.

(Govoril na slavnostni skupščini „pravničkoga društva“ v Zagrebu dne 3. marcija t. l. njega podpredsednik vseuč. prof. dr. Fr. J. Spevec.)

(Dalje.)

Kad bi u istinu bila to zadaća tumaćenju, kad bi smisao zakona bio jednom za svagda ustanovljen voljom i mišljenjem onih, koji su stvarili zakon, onda bi pravna znanost i pravni život bili odveć sputani, prikovani za ono, što je htio zakonodavac, ma kako drukčije bile potrebe pravnoga života; onda bi djelatnost dogmatične pravne znanosti bila u istinu onako neznatna, kako joj to spočitava Menger.

No ona je nauka pogrešna i mnogo kriva onim napadajima, kojima je često izložena pravna znanost. Nije zadaća tumaćenja, da ustanovi ono što je sastavljač zakona hotio, već ono, što hoće zakon, volja zakona, voluntas legis odlučuje. Ono, što hoće zakonodavac, to je izdanje zakona, on hoće da stvori zakon; ali kad ga je stvorio i predao svijetu, onda njegove posljedice, utjecaj njegov na život nijesu ovisne od toga, da li je zakonodavac hotio te posledice i taj utjecaj i da li je imao svijest o njima. Zakon je historički čin, po kojem zakonodavac kao representant svojega vremena utječe na pravni život. Taj utjecaj ne biva od danas do sutra, on

ima da biva danomice, kroz godine, na različite još nepoznate odnošaje, na područja, koja se sada ne mogu ni pregledati. Kad zakonodavac stvara zakon, on si naravno konstruira unaprijed neke pravne posljedice, predložuje si neke funkcije zakona; isto tako parlamentarne rasprave imaju da služe tomu, da se pretrese zakon s različitih strana, analizira u različitom smjeru, da bi se tako što moguće jasnije prikazale posljedice zakona. Ali sva ta razmatranja i raspravljanja u jednu ruku, s obzirom na smisao zakona, znače juristički toliko, koliko i argumentacije trećih osoba, koje raspravljaju o tom, da li će zakon biti koristan ili ne. U drugu ruku krivo bi bilo misliti, da si sastavljač zakona može predložiti sve moguće posljedice zakona, što ga stvara, obilno ono obilje njegovoga sadržaja. Mnogo toga nije onomu, koji je sastavljao zakon, ni lebdilo pred očima, a zadržano je ipak u izreci zakona; mnogi znatni dio jurističke i ekonomske važnosti ostao je sakriven njegovom pogledu, pa primjena zakona pokazuje često posve drugu sliku, nego si je u duhu predstavljao onaj, koji je stvarao zakon.

Ne stoji dakle nipošto, da je sadržaj zakona samo ono, što je sastavljač zakona hotio, već naprotiv sadržaj je zakona ono, što kažu riječi zakona u savezu sa svim onim nastojanjima, što ih je imao zakon, odnosno u savezu s budućim odnošajima, kojima ima da služi zakon i koje ima da uređuje te ga prema njima valja tumačiti.

Zakon je po tom samo ono, što je otjelovljeno u riječima zakona; ništa nije zakon što se neda izvesti iz zakona samoga, makar na to mislio ovaj ili onaj sastavljač zakona; a sve ono je zakon, što slijedi iz zakona, makar sastavljač zakona i nije mislio na to.

No krivo bi opet bilo izvoditi odatle, da se svagda strogo i slijepo moramo držati samo slova zakona, postupak, koji se zgodno žigoše imenom »kult slova zakona«. Nema naravno sumnje, da tumačeći zakon moramo početi s njegovim riječima, točno ih proučiti i proniknuti, u njima nalazi tumačenje takodjer svoju granicu: česa nema u njima, što im je posve tuđe, onoga nema ni u zakonu: riječi zakona štit su protiv samovolje. Ali kakogod je to izvan svake sumnje, tako stoji i to, da bi bilo krivo i opasno, kad bismo jedino na taj

način htjeli pronaći smisao zakona. Doduše taj je način udoban in ne potrebuje ništa drugo nego formalno oštroumlje. Zamamljivo je u istinu — kaže Zitelmann — pokazivati svoje oštroumlje u tumačenju riječi, pa tako s pomoću svih vratolomnih umjetnosti dijalektike doći do kojega novog rezultata tumačenja ne brinući se za to, da li je to zgodno, pače nadovezati možda na jednu jedinu riječ kakovu posve novu radikalnu teoriju. Što je koji pravnik manje pravnik i manje duhovit to se više hvata on za tumačenje samih riječi. Jer ne samo riječima nego i o riječima dađe se dobro prepirati.

Prije svega riječi zakona nijesu vazda posve jasne, ne izražavaju potpuno misli zakona. Što se dublje — kaže dalje Zitelmann — zadubemo u faktične zadaće sudovanja i što jače kušamo, da si predočimo zakon, ne u osamljenoj primjeni ovomu ili onomu slučaju, već ukupni njegov utjecaj na život, to više spoznajemo, kako nepotpuna je riječ i najoštroumnijega mislioca i najrječitijega zakonodavca. Jezik već po sebi nije prava slika ili potpuni izraz misli, on vazda samo pobudjuje slušaoca, da sam pogadja misao onoga koji govori.

Tako imade i izmedju riječi zakona i izmedju smisla zakona vazda neki prostor, što ga ima da ispuni posebna duševna djelatnost, slobodan sud pravnika.

K tomu dolazi dalje i to, da je slučaj, kojemu valja primijeniti zakon, konkretni slučaj; zakon pak sâm nije stvoren za taj jedan slučaj, već općenito, za to i ne može da govori drukčije, nego u apstraktnim pojmovima. A mal ne svi pojmovi — osim matematičkih — samo su više manje nesavršeni pokuši, da se obuhvati neka množina pojava, koja nije točno ograničena i neda se ograničiti: jedni pojavi idu bez sumnje pod te pojmove, a za druge je to nesigurno. Nije dakle moguće, da se označi pojam tako točno, da bi u svakom pojedinom slučaju bilo sigurno, može li se primijeniti ili ne. Prema tomu i ovdje treba da pomaže djelovanje misaona pravnika, da se uzmože zakon valjano primijeniti.

Poznata je napokon stvar, da niti najbolji zakon nije nikada potpun: život producira neprestano pitanja, za koja ne nalazimo odgovora u zakonu. I ovdje opet slobodna duševna djelatnost pravnika ima da izpunjuje praznine.

Tako je dakle riječ zakona vazda samo okvir, i to često vrlo nedostatan; u tom okviru ima pravnik da slobodno traži rješenje. Da se taj okvir ispuni kako treba, tomu pomaže pravna znanost.

Nikada ne smije pravnik da zaboravi na tu svoju zadaću. Zaboravi li je, pa se hrani samo tekstovima zakona, i drži li da može izaći na kraj jedino obradjivanjem tekstova, onda biva jurisprudencija cjepidlačarenje, mudrijašenje i rabulistika. Dok operira samo s logičnim razlozima, ne nalazi ona ni njezine rješidbe ni kojega odziva u srcu onoga, koji traži pravdu; sve više se otudjuje životu, i zaslužuje one prikore, kojima se često kori ovako obradjivana pravna znanost. »Eine Jurisprudenz, welche auf das Wesen der Lebensverhältnisse kein Gewicht legt, kommt, wenn sie mit Gründlichkeit und Scharfsinn betrieben wird, nothwendig zu unmöglichen Fällen und Beispielen nach Weise der Scholastiker des späteren Mittelalters.«

Pravnik treba da imade vazda na pameti, da mu je najviša svrha, da za sva prijemna pitanja, što se neprestano pojavljaju, nadje pravedno rješenje; pravedno s obzirom na ostali sadržaj pravnoga poretka, kojemu to rješenje pripada i pravedno s obzirom na život. Da bi riješio prvu zadaću, on će, imajući pred očima pravni poredak u svim njegovim dijelovima kao cjelinu, nastojati, da pronadje pravne principe, ma da sastavljači zakona i nijesu imali svijesti o njima, pa na osnovu tih principa da riješi pojedino prijemno pitanje, tako da se ta rješidba harmonički prilagođuje čitavom ostalom sadržaju pravnoga poretka. To je logički elemenat juriističkoga djelovanja.

Rješidba, o kojoj se radi, mora dalje biti pravedna s obzirom na život, za koji je proračunana. Nikada se ne smije jurističko pitanje rješavati, a da se ne pita, da li je rješidba upotrebljiva za zbiljski život.

Sve to naravno ne znači nipošto, da se smije stvarati rješidba svojevoljno prema tomu, što se subjektivno drži za zgodno. Pravnik nema da se sa svojim jurističkim razumom stavlja nad pravo, ali niti ispod prava, već u pravo. Kao što principe, o kojima je bila riječ, ne smije da konstruira svojevoljno, već

ima da ih vadi iz samoga pravnoga poretka, tako i zgodnost svoje rješidbe za život treba da mjeri o svrhe, koje se — imajući pred očima pravo u cijelosti — prikazuju kao svrhe samoga zakona.

Iz svega, što rekosmo dosele, slijedi, da je pravo razborito tumačenje zakona, koje traži vim ac potestatem legis, non verba, moguće samo na osnovu općenite i temeljite jurističke obrazovanosti.

Ta obrazovanost mora biti historička, jer je svaki zakon plod određenoga historičkoga razvoja. Često puta i sam smisao riječi, kojima se poslužio zakon, daje se ustanoviti tekar ako se znade, koje je misli s tim riječima spajala znanost, što je vladala prije zakona. Zatim principe, što ih vadimo iz zakona, i svrhe, prema kojima hoćemo da odredimo njegov domašaj, sve to spoznajemo, shvaćamo li zakon kao predbježno posljednju točku određenoga historičkoga razvoja.

Ona obrazovanost mora dalje da je pravnofilozofska; pitanja, o kojima se radi, valja prosudjivati i sa stanovišta pravne filozofije, prema općenitim onim pojmovima i načelima, što imaju svoju vrijednost za svako pravo.

Napokon mora pravnik da točno poznaje područje činjenica, u kojem ima zakon da djeluje. Logičnoj tankoći ima se kao jednako važno svojstvo pridružiti i krilata fantazija, koja predviđa moguće kombinacije okolnosti i činjenica i predočuje si, kako će zakon djelovati u njima: samo tako može se u istinu ispitati njegova upotrebljivost.

Na ovaj evo način radi pravna znanost za razumijevanje prava i njegovu primjenu, kod suda a i inače u životu. No za primjenu prava treba osim toga neka vještina, primjena prava, osobito ona kod sudova, posebna je umjetnost. Danes se sve više uvidja i ističe, da praktična jurisprudencija nije samo znanje o pravu, već i nauka o umjetnosti, onako kao što je n. pr. medicina nauka o umjetnosti.

Znanost i umjetnost u opće, ma da su to različite stvari, nalaze se u mnogovrsnom međusobnom savezu; znanost je pretpostavka umjetnosti, ali i umjetnost služi znanosti i podaje joj mnoge impulse.

To isto vrijedi i za odnošaj izmedju pravne znanosti i primjene prava. Za primjenu prava treba osobito dvoje: spoznaja činjenica, a ova se osniva na tvrdnjama i dokazima stranaka, zatim drugo: poznavanje pravnih norama.

Često se navodi još treća funkcija kao vez izmedju onih dviju, naime supsumcija spoznatih činjenica pod pravne norme, što vrijede za te činjenice. No pravo uzevši ta treća funkcija nije samostalna za sebe, već je sadržana u prvim: poznaje li pravnik slučaj i znade li pravno pravilo, onda mora takodjer znati, da onaj slučaj ide pod ovo pravilo, inače bit će ili poznavanje slučaja ili znanje pravila nepotpuno.

(Konec prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K razlagi §-a 34. zakona od 28. julya 1889 št. 27. drž. zak. glede na obveznosti bratovske skladnice nasproti zdravnikom.

V pravdi dra. Mihaela B. proti Francu K. zaradi 330 gld. 99 kr. je c. kr. okrajno sodišče v Celju z razsodbo z dne 14. junija 1899 spoznalo, da mora toženec F. K. kot lastnik rudnika v Zabukovcu pri Celju plačati tožniku zaostale stroške za zdravniško pomoč predplačno s pravico regresa nasproti bolniški blagajni bratovske skladnice imenovanega rudnika 330 gld. 99 kr. s 5% obrestmi od dneva tožbe in na 71 gld. 24 kr. odmerjene stroške pravde v 14 dneh proti zvršilu.

Djanski stan.

Tožnik bil je zdravnik bolniške blagajne bratovske skladnice toženčevega rudnika, ter znaša njegov nepoplačani račun za leti 1897. in 1898. še 330 gld. 99 kr. Imenovani rudnik prevzel je toženec dne 19. septembra 1897 od Franc J.-evih dedičev. Glasom zapisnika, sestavljenega pri okrožnem rudniškem uradu dne 20. marca 1898, pogodili so se dediči po Francu J. in toženec na ta način, da naj plača zaostale zdravniške in lekarniške stroške bolniška blagajna imenovane skladnice in se za to odrečejo dediči po Francu J. povračilu vseh rudniških predplačil. Vsled dopisa imenovanega rudarskega urada morala bi zaostali zdravniški račun

iz leta 1897. plačati bolniška blagajna; ker je pa ta bolniška blagajna pasivna, mora v smislu §-a 34. zak. od 28. julija 1889, št. 127. drž. zak. toženec kot lastnik rudnika dajati potrebna predplačila za ostale dolgove, oziroma jih plačevati. Tožnik zahteva torej od toženca znesek 330 gld. 99 kr. skr. na ta način, da bi je ta štel kot predplačilo s pravico regresa nasproti bolniški blagajni.

Toženec ne zanika obstanka tožnikove tirjatve, zanika pa dolžnost, da bi on moral plačati iztoževano svoto, posebno oni znesek, ki se tiče dobe pred 19. oktobrom 1897, ker je šele ta dan postal lastnik rudnika; on dalje zanika istinitost vseh trditev, ki se tičejo pri rudarskem uradu sestavljenega zapisnika z dne 20. marca 1898, in trdi, da je plačnica v smislu §-a 34. navedenega zakona edino le bolniška blagajna, da ima bratovska skladnica tudi provizijsko blagajno, v kateri se nahaja premoženja 9000 gld. in iz katere bi se tudi moglo administrativnim potem dobiti plačilo, in slednjič, da zadenejo plačila do 19. septembra 1897 dediče po Francu J.

Iz dopisa c. kr. okrožnega urada z dne 23. aprila 1899, št. 857 izhaja pasivnost omenjene blagajne, in da se ne sme premoženje preskrbninske (provizijske) blagajne v znesku 9500 gld. rabiti za namene bolniške blagajne. Iz poprej že navedenega zapisnika z dne 20. marca 1898 izhaja dalje, da je toženec takrat, sklicevaje se na sklep občnega zbora vseh udov bratovske skladnice, kot lastnik rudnika in kot načelnik bratovske skladnice dovolil, da se odreče preskrbninska blagajna bratovske skladnice svoji tirjati proti dedičem po pokojnem Francu J. na zaostalih doneskih proti temu, da so se ti dediči na drugi strani odrekli svojim zahtevam proti bolniški blagajni. Oni isti toženec je tudi privolil, da mora bolniška blagajna plačati zaostale zdravniške in lekarnične stroške proti temu, da ne zahtevajo dediči po pokojnem Francu J. onih predplačil, katera so za rudnik izdali. V dopisu, s katerim se je naznanila vsebina prej navedenega zapisnika, razodeva tudi rudarski okrožni urad svoje mnenje, da je toženec v tistem zapisniku sam priznal da mora iztoževano svoto plačati bolniška blagajna, da dediči po pokojnem Francu J. niso dolžni več plačati tega zneska, in da mora torej v smislu §-a 34. — zadnji odstavek — zak. od 28. julija 1889, št. 27 drž. zak., ker je bolniška blagajna pasivna, dati toženec potrebna predplačila za ta dolg.

Vsled tožnikovega predloga bili sta pod prisego zaslišani priči rudarski svetnik dr. T. in gospa Ana M. kakor dedinja po pokojnem

Francu J., ki sta soglasno izpovedala, da se je res dne 20. marca 1898 pri rudarskem uradu v Celju vse to dogovorilo, kar dotični zapisnik obsega.

Razlogi.

Toženec je priznal iztoževane zdravniške stroške ter odklonil plačilo iz razlogov, ki so navedeni v dejanskem stanju. Toda z ozirom na dogovor, ki se razvidi iz zapisnika z dne 20. marca 1898, sklenjenega pri c. kr. okrožnem rudarskem uradu med dediči po pokojnem Francu J. in tožencem, in z ozirom na § 34. zak. od 28. julija 1889 št. 27 drž. zak. ni moči dvomiti o tem, da je pač toženec dolžan plačati iztoževani znesek; toženec je kakor lastnik rudnika in načelnik bratovske skladnice zapisnik podpisal in tedaj priznal, da mora on, če tudi samo predplačno, poravnati zdravniške stroške, ki večinoma izvirajo iz dobe njegovih prednikov. Po §-u 2. navedenega zakona se preskrbninska blagajna bratovske skladnice ne sme obremeniti za namene bolniške blagajne; tedaj tudi ta ugovor ne velja, da preskrbninska blagajna ni pasivna. § 1441. o. d. z. v tem slučaju nikakor ne pride v poštev, ker se tukaj ne pobotajo medsebojne tirjatve. Po tem takem je bilo ugoditi tožbeni zahtevi, ki je po vsem utemeljena po §-ih 1151. in 1163. obč. drž. zak.

Izrek o stroških se opira na določbo §-a 41. c. pr. r.

Vsled toženčevega priziva je c. kr. okrožno kot prizivno sodišče v Celji prvo razsodbo potrdilo ter spoznalo, da mora toženec plačati tožniku na 22 gld. 23 kr. odmerjene stroške prizivnega postopka.

Dejanski stan

se v teku prizivnega postopanja ni spremenil, ter se druga inštanca sklicuje na dejanski stan prve inštanice.

Razlogi.

Tožnik zahteva od toženca kot lastnika rudokopa v Zabukovcu pri Celju plačilo zneska 330 gld. 99 kr. za zdravniško pomoč v času od 1. januarja 1897 do 31. maja 1898, storjeno udom bratovske skladnice imenovanega rudokopa, ter se sklicuje na določbo §-a 34. odstavek 2., zak. od 28. julija 1889 št. 27 drž. zak., vsled katere mora, kedar je bolniška blagajna pasivna, kakor tukaj, lastnik rudnika brezobrestno dajati potrebna predplačila, da se pokrijejo tekoči stroški. Prvi sodnik je tožbeni zahtevi ugodil ter toženca obsodil, da plača iz-

toževano svoto predplačno s pravico regresa nasproti bolniški blagajni. Toženec je pri sporni razpravi izrecno priznal, da je iztoževana tirjatev resnična in likvidna; ugovarjal pa je: 1. da ne more biti on plačnik za tisti del tožnikove zahteve, ki obsega dobo od 1. januarja 1897 do 19. septembra 1897 (189 gld. 94 kr.), ker v tej dobi ni bil on lastnik rudokopa temveč Franc J.; 2. da bratovska skladnica ni pasivna temveč da ima preskrbninsko zalogo v znesku okrog 9000 gld.; 3. da ne spada ta stvar pred sodišče, temveč pred rudarsko oblastvo, in 4. da on nima pasivne legitimacije, ker § 34. imenovanega zakona se ne tiče razmerja proti tretjim osebam in more biti plačnica iztoževane svote edino le bratovska skladnica, ne pa on.

Nobeden teh ugovorov pa ni utemeljen.

Ad 1. V tem oziru se opozarja toženec na poravnavo, sklenjeno med bratovsko skladnico in dediči po Francu J. pred rudarskim uradom dne 20. marca 1898, vsled katere so se dediči po Francu J. odrekli svojim tirjatvam nasproti bolniški blagajni proti temu, da plača le-ta zaostali račun iz leta 1897. pri zdravnikih in v lekarni, in da se za to plačilo od prejšnjih lastnikov nič ne zahteva. Tej poravnavi pristopil je toženec kot lastnik rudokopa in kot prvosednik v načelstvu bratovske skladnice; to poravnavo potrdilo je tudi rudarsko oblastvo, in mora torej bolniška blagajna bratovske skladnice gotovo plačati zdravniške stroške iz leta 1897.

Ad 2. Vsled dopisa c. kr. okrožnega rudarskega urada v Celju z dne 23. aprila 1899, št. 857 poseduje preskrbninska blagajna bratovske skladnice res premoženje v znesku 9500 gld., a po §-u 2. imenovanega zakona mora pri vsaki skladnici biti za podporne namene, označene v §-u 1. istega zakona, poseben oddelek in je dohodke in izdatke enega oddelka ločeno od dohodkov in izdatkov drugega oddelka ustanoviti in izračuniti. Preskrbovalna blagajna ima čisto druge namene in druge zaveze, nego li bolniška blagajna (glej §-a 4. in 5. tega zak.) in zaradi tega je nedopustno, da bi se premoženje jedne blagajnice zamenjalo s premoženjem druge blagajnice.

Ad 3. Po §-u 32. imenovanega zakona pristojna rudarskemu oblastvu pač izvršilna oblast, a le glede prispevkov, ustanovljenih po §-ih 29. in 30., katerih znesek je določen v dotičnih pravilih vsake skladnice, namreč glede prispevkov, katere plačujejo udje za preskrbninsko blagajno in bolniško blagajno iz svojega zaslužka, rudniški posestniki pa iz svojega premoženja, in sicer prvi polovico in drugi polovico. Plače-

vanje teh prispevkov mora rudarski urad na podlagi mesečno njemu predloženih mezdnih zaznamkov (zaznamkov o izplačani dnini) nadzorovati in, če treba, tudi izposlovati, da rudarsko glavarstvo zaostale prispevke iztirja. Iztoževani znesek pa temelji na čisto drugem pravnem naslovu, namreč izhaja iz mezdne pogodbe, torej iz naslova privatnega prava; o tem soditi pa je poklicano samo sodišče.

Ad 4. § 34. 2. odstavek navedenega zakona veli: »Ako katera bolniška blagajnica nima dovolj imovine, da bi ž njo zalagala svoje tekoče izdatke, tedaj mora rudniški posestnik dati potrebno predplačilo brezobrestno proti temu, da se mu takoj vrne, kedar prihajajo potrebne gotovine.« — Po besedilu in duhu te zakonove določbe je brezdvomno, da je hotel zakonodavec ustanoviti poroštvo rudniškega posestnika za vse zaveze bolniške blagajnice v smislu §-ov 1346. in 1358. o. d. z. in da je hotel iz javnih ozirov s to določbo zagotoviti pravice obolelih delavcev do bolniške blagajne na eni strani ter zahteve zdravnikov in lekarnarjev na drugi strani. Po §-u 1355. o. d. z. sme porok biti šele takrat tožen, če glavni dolжник ni izpolnil svoje dolžnosti na upnikov sodni ali izvensodni opomin. Po priznanju toženčevem in po uradnem potrdilu c. kr. rudarskega urada v Celju je bolniška blagajnica pasivna ter ne more sedaj izpolniti svojih zavez. Opomin ali, kakor to toženec posebno zahteva, tožba proti bratovski skladnici bila bi nepotrebna; pasivna blagajnica ne bi postala aktivna; blagajna, oziroma bratovska skladnica bila bi celo lahko tožniku ugovarjala nemožnost storitve, bi ga bila napotila na poroka, na današnjega toženca, ter sklicevaje se na določbe §-ov 45. in 408. c. pr. r. od tožnika še celo zahtevala povračilo stroškov oziroma škode. Ker pa je toženec, ki je ob enem predsednik načelnštva bratovske skladnice, za ta dolg prav dobro znal, ker je on tožnikovo tirjatev priznal za resnično in likvidno, ker je v prvi vrsti zavezana bolniška blagajna pasivna ter mora v smislu §-a 34. že večkrat navedenega zakona o bratovskih skladnicah toženec jamčiti za ta dolg bolniške blagajne, smatrati je razsodbo prvega sodnika za utemeljeno ter je bilo zavrniti priziv kakor neutemeljen.

C. kr. najvišje sodišče je vsled toženčeve revizije z razsodbo z dne 5. decembra 1899 št. 16.777 spoznalo, da se ugotovi toženčevi reviziji, da se spremenita razsodbi prve in druge inštanice, da se zavrne tožbena zahteva, in da mora tožnik povrniti tožencu pravdne stroške vseh treh inštan in sam trpeti svoje stroške.

Razlogi.

Revizija se sklicuje na razlog §-a 503. št. 4 c pr. r. in to po pravici. Okrajno sodišče kakor tudi okrožno sodišče določbe §-a 34. zak. od 28. julija 1889 št. 127 drž. zak. nikakor ni prav razumelo. Dotična določba ureja edino le pravno razmerje med bratovsko skladnico in rudniškim posestnikom ter nalaga temu po potrebi tam navedene dolžnosti; ta določba se pa ne tiče tretjih oseb in torej tudi ne onih, ki nastopijo kot upniki bratovske skladnice. Gotovo se je tedaj samo zakon krivo razlagal, če se je v oni določbi našel obvezni razlog, da mora rudniški posestnik sam plačevati dolgove bolniške blagajnice ter dotična predplačila neposredno oddajati njenim upnikom, oz. če se je v oni določbi našla ustanovitev zakonitega poroštva.

Ker torej obveznega razloga za to plačilo glede toženca v resnici ni, bilo je tožbeno zahtevo že samo iz tega vzroka zavrniti ter ni treba še dalje pretresovati drugih v reviziji navedenih, pa tudi že v teku sporne razprave izrečenih ugovorov.

Izrek glede stroškov vseh treh inštanc je utemeljen v določbah §-ov 41. in 50. civ. pr. reda.

Dr. J. Hrašovec.

b) Pogodba radnje za plaču.

Činjenično stanje. Tužitelji Zuklić i Zorović podigli su oporbu protiv ovrhe, provedene usljed zaključka dd. 2. studena 1899 u ovršnoj stvari tuženika Kožulića protiv Miha Brnabića, za platež for. 28, polag zapisnika 14. studena 1899 pljenitbom od 140 od prilike spudova žežena vapna, nalazećeg se u vapnenici, što no ju je sagrađio Miho Brnabić u društvu sa svojim bratom Ivanom i sa nekim Trdićem na otočiću O.; te tvrdeć, da je ono vapno njihova vlastnost, predlažu da bude utvrgjeno njihovo pravo na vapno i izrečena nedopuštenost poduzimanja ovrhe. U dokaz da su Brnabić i drug. jednostavni njihovi radnici, koji su dužni za njih žeći vapno za odregjenu plaču, preložili su pogodbu dd. 28. listopada 1898, uglavljena medju njima i Brnabićem i drug., te nude svjedočanstvo ovih posljednjih i Ivana Galiussia.

Tuženi Kožulić nijeće da Brnabić i Trdić žežu vapno za račun tužitelja, tvrdi da ga ovima davaju za odregjenu cijenu, te da pošto zaplijenjeno vapno nije bilo tužiteljem predano, jere u času pljenitbe našlo se je u držini Brnabića, tužitelji nisu jošte stekli vlastnosti istoga,

u pomanjkanju predaje. Da vapno do uručbe tužiteljem pripada rečenoj trojici, navagja okolnost, da su ga ova tekom godine 1899 ponudili na prodaju G. R. koga uvagjaju za svjedoka, pa zato tuženi pita da se tužba odbije.

Mirno jeste da su Brnabići i Trdić uzeli na svoj račun u podzakup od J. L. otočić O., na kojem su sagradili vapnenicu, da mu plaćaju neki iznos u novcu za gorivo, što no ga pobiru po istome otočiću, da imadu svojih radnika, i da tužitelji podzakupnikom plaćaju for. 4 za svaki predani spud vapna, iznos koji običnoj kupoprodajnoj cijeni vapna u onim stranama. Tužitelji nijeću da su Brnabići i Trdić ponudili G. R. vapna na prodaju tvrdeć da bi taj postupak na svaki način kršio njihov ugovor. Iz neprigovorenog ugovora *sub A* proizlazi da su se Brnabići i Trdić obvezali spram tužiteljâ sačiniti na pomenutom otočiću u roku od 18 mjeseca tri vapnenice, predati tužiteljem sav proizvod vapna za cijenu od for. 4 po spudu, naročito uglaviv da tužitelji imadu se smatrati vlasnicima vapna, a Brnabići kao radnici — nadničari. Svjedok G., sastavitelju govora, izkazao je, da iz pregovora ugovaratelja zaključuje, da su oni htjeli sklopiti pogodbu radnje za plaću. Svjedoci Ivan i Miho braća Brnabić i Jakov Trdić izkazali su, da su polag pomenutog ugovora prosti radnici tužitelja, da žežu vapno na račun istih, kojima pripada i vlasništvo vapna, da im tužitelji plaćaju for. 4 za svaki predani spud vapna, da ako koja vapnenica ne uspije i dotično vapno ne bude primljeno od tužitelja, oni radnici mogu ga prodati drugima samo onda, ako se tužitelji tome ne uzprotive, i priznavaju da su bili obećali R nešto vapna na podmirenje njegove tražbine, što je imade spram njih a samo uz privolu tužitelja.

Sud prvog stepena udovoljio je tužbi.

Tuženi prizvao se na sud drugog stepena a ovaj potvrdio je pobijanu presudu iz slijedećih razloga:

Koli iz pogodbe dd. 25. listopada 1898, toli iz izkaza saslušanih svjedoka proizlazi, da su se braća Brnabići i drug. obvezali sagraditi tri vapnenice na otočiću O., u roku od 18. mjeseca, i predati užeženo vapno Zoroviću i drug. za cijenu od for. 4 po spudu. Pošto so pomenute tri vapnenice morale biti sagragjene na račun Zorovića et. cons. predleži pogodba radnje za plaću, jere Brnabići obvezali su se za odregjenu plaću učiniti Zoroviću et cons. opredijeljeno djelo, naime tri vapnenice (§ 1151 gr. z.) U takvome stanju stvari ne može se nit je od nužde, uporaviti ustanovu § 1158 gr. z., jere ova se primjenjuje kad

je dvojba o pravoj naravi pogodbe dot. o namjeri ugovaratelja, što ne predleži u nazočnome slučaju. Ne može se govoriti o kupoprodajnoj pogodbi po § 1053 gr. z., pošto ugovoratelji napose Zorović et cons. nisu namjeravali obvezati se bezuvjetno, t. j. primiti užeženo vapno po 4 for. spud, već samo tada kad bi ovo dobro izpalo, pridržav se pravo izjaviti se o primitku kad ovo nebi uspjelo. Ne može bit govora nit o dobavnoj pogodbi, jere u predležecem slučaju opstoji pogodba za izvršenje odregjenog djela, a nipošto pogodba činitbe il podavanja stvari stanovite vrsti.

C. kr. vrhovo sudište presudom od 16. svibanja 1900 br. 6735 nije udovoljilo previdu tužitelja i potvrdilo je pobijanu presudu prizivnoga suda, pošto mnijenje ovoga, da u nazočnom slučaju se radi o pogodbi radnje za plaću, temelji se na ugovoru, sklopljenom izmed tužitelja i Brnabića dd. 25. studena 1898 *sub A* i na izkazima saslušanih svjedoka, dočim prigovor podignut tek u prividnom spisu, da upitna pogodba, kojim so tužitelji imenovani vlastnici a Brnabići prosti radnici, jeste nuzgredna pogodba, prividno uglavljena, neobziruć se da je otaj prigovor samo utvrdjen a podnipošto dokazana njegova vjerojatnost, nije se mogao uvažiti.

— *ršk* —

c) Ali je za izpodbojno tožbo, naperjeno proti zvršilnim dejanjem, pristojno zvršilno sodišče (§ 17 zvrš. r.)? — Razlika med izpodbojno in oporečno tožbo (§ 37 ibid.) — K razlagi §-a 104 jur. n.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je v pravni stvari upnikov v konkurzu F. H. v Ljubljani, zastopani po upravniku konkurzne mase drju S., proti Vinku P., posestniku v Ljubljani, po končani ustni razpravi dne 21. februvarja 1900 izdalo sklep:

Tožba Cg. I 382/99-1 radi izpodbijanja pto 2503 K se radi stvarne nepristojnosti tega sodišča zavrne in morajo tožniki tožencu plačati v 14 dneh pod eksekucijo na 61 K 72 h določene sodne stroške.

Razlogi.

Na podlagi tus. meničnoplčilnega naloga od 24. oktobra 1899 opr. št. Cw. 277/99-1 se je dovolila tožencu v izterjanje njegove terjatve proti F. H. iz menice od 20. oktobra 1899 v znesku 1251 gld 94 kr. s tus. sklepom od. 30. oktobra 1899 opr. št. Cw. 2771/99-2 eksekucija

z rubežem in shrambo F. H-jevih premičnin. Ta se je res izvršila glasom zapisnika c. kr. okrajnega zvršilnega sodišča v Ljubljani od 31. okt., 2. novembra in 3. novembra 1899 opr. št. E 2787/99-2. Zarubljene premičnine so se eksekutivno prodale dne 15. decembra 1899, to je dne, ko se je vložila navzočna tožba. Glasom razdelilnega sklepa od 10. januarja t. l. opr. št. E 2787/99-13 se je odkazal tožencu v popolno pokritje njegove terjatve s pripadki znesek 2799 K 2 h z dodatkom, da mora ostati v sodni shrambi, dokler se ne dožene le-ta pravna stvar.

O premoženju F. H. se je otvoril konkurz s sklepom od 15. novembra 1889 opr. št. S 12/99-1.

Upravnik konkurzne mase želi z navzočno tožbo doseči, da bi se omenjeni zvršilni rubež razpravokrepil za F. H-jeve upnike, izpodbija tudi pravno veljavnost kridatarjeve menice in na podlagi le-te doseženega plačilnega naloga in zahteva slednjič, da naj se za zarubljene premičnine skupljeni in tožencu v zgoraj omenjenem znesku pridržani najvišji ponudek dene neobremenjen v F. H-jevo konkurzno maso.

Pri ustni razpravi določeni na 21. februarja se je sodišče vprašalo, če je absolutno nepristojno, in je o tem posebej razpravljalo. Upravnik konkurzne mase je utemeljeval pristojnost sodišča z ozirom na vrednost spornega predmeta in glede na to, da obsega tožbena zahteva tudi razpravokrepljenje menice in plačilnega naloga, a toženec je zatrjeval absolutno nepristojnost sodišča in predlagal, naj se mu povrnejo stroški.

Sodišče je storilo zgoraj omenjeni sklep na podlagi nastopnih razmotrivanj:

Zakon od 16. marca 1884 št. 36. drž. zak., na katerega se opira tožbena zahteva, nima nikakih določil o pristojnosti sodišč. Zato veljajo tudi za izpodbojne tožbe določila pravilnika sodne oblasti in zvršilnega reda, v kolikor vrejuje le-ta pristojnost sodišč. Upravištvo konkurzne mase želi na podstavi §-ov 5. in 6. omenjenega zakona doseči razveljavljenje zvršilne, tožencu dovoljene zastavne pravice, zatrjujoč pravno neveljavnost menice in plačilnega naloga. Trdi torej, da ima v prid F. H-jevih upnikov neko pravico do z izvršilom zaseženih predmetov, vsled katere bi bila oprava zvršila nedopustna. Tožba je torej oporečna tožba po smislu §-a 37. zvrš. r. in o takšni je po §-u 37. odst. 3 in §-u 38. zvrš. r. izvršilnemu sodišču razsojati tudi tedaj, kedar bi sporna stvar sicer bila stvarno pristojna sodnemu dvoru.

Poleg tega je bila tožba vložena na dan dražbanja premičnin t. j. dne 15. decembra 1899. Zvršilo pa tedaj ni bilo končano in tožbo je povzročilo izvršilno postopanje, ne pa izdaja menice ali plačilni nalog. Za take spore pa je pristojno, v kolikor izvršilni red ne določa drugega, po § 17. zvrš. r. izvršilno sodišče, in to bi bilo v tem slučaju c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani. Ker se pa spori, ki spadajo pred okrajno sodišče, po §-u 104 jur. n. tudi po dogovoru strank ne dajo spraviti pred sodni dvor, bilo je po §-u 43. jur. n. izreči nepristojnost tega sodnega dvora.

Izrek o stroških se opira na določila §-ov 41 in 52 civ. pr. reda.

C. kr. nadsodišče v Gradcu je s klepom od 3. aprila 1800 opr. št. R II 22/00-1 rekurzu tožnice ugodilo, izpodbijani prvosodni sklep razveljavilo in c. kr. dež. sodišču v Ljubljani zaukazalo, da naj po pravokrepnosti tega sklepa razpravlja o glavni stvari; stroške rekurza je prištevati stroškom pravnega spora.

Razlogi.

Prva instanca se je izjavila, da je nepristojna za razpravljanje in razsojanje o tej izpodbijni tožbi in sicer zato, ker je tožbo smatrala za oporečno tožbo v smislu §-a 37. zvrš. reda, in vrhu tega glede na v §-u 17 zvrš. r. obseženo določilo sodne oblasti. Toda nadsodišče se ne strinja s tem pravnim nazorom.

V slučaju oporečne tožbe ima toženi zahtevajoči upnik neizpodbijano pravico do izterjavanja in poplačila; te pravice same na sebi se tudi oporečna tožba ne dotika. Toda njegovi z izvrševanjem izterjevalne pravice pridobljeni zastavni pravici se upira pravica tretje osebe, oporekovavca, namreč pravica na zarubljeni stvari (§ 37 zvrš. r.) Pravni razlog za oporečeno tožbo tiči pač v tej trdni pravici, katero je tretja oseba že pred rubežem pridobila neposredno na zarubljeni stvari.

Bistveno drugačen je pravni položaj pri izpodbijni tožbi. Pravni razlog zanjo ni že trdna izpodbijateljeva pravica na zarubljene stvari, ampak le njegova pravica do enakomernega poplačanja upnikov iz dolžnikovega premoženja sploh, katero je kršil dolžnik s tem, da je dal komu prednost, včasih pa tudi pravno dejanje, ne da bi bil on neposredno sodeloval. In da se odstranijo ta kršitev ter njene posledice, toda le glede na pravico izpodbijatelja na to meri zahteva izpodbijne tožbe; zato se lahko pretresava tudi izterjevalna pravica zahtevajočega upnika in njegov izvršilni naslov, kar je sicer pri oporečni tožbi naravnost iz-

ključeno. Pridobljena zastavna pravica ne postane neveljavna vsled že obstoječe neposredne pravice na stvari, kajti za pridobitev takšne pravice naj se šele prostor dobi — ampak zato, ker je posledica pravnega dejanja, kršečega upnikovo pravico do enakomernega poplačanja, ali pa, ker je sama tako kršeče pravno dejanje.

Ker se v pravnem bistvu obe tožbi tako zelo razlikujeta, se nikakor ne more ravnati z izpodbojno tožbo tako, kakor z oporečno tožbo.

Tudi ni moči razumeti stvari tako, da bi bil spor v izpodbojni zahtevi nastal vsled eksekucijskega postopanja (§ 17 zvrš. r.), ker eksekucija nikakor ni neizogiben pogoj za izpodbojno pravdo, pač pa se izpodbija mnogokrat, ne da bi prednosti uživajoči upnik sploh kakšno eksekucijo vodil, in torej ni bistveno, da bi se eksekucija in izpodbijanje moralo stekati.

Rekurzu je potemtakem bilo ugoditi in prvi instanci zaukazati razpravljanje v glavni stvari, ker se v le-tem slučaju ne morejo porabiti določila §-ov 37. odst. 3. in 38. ter 17. zvrš. reda, iz katerih sodišče prve instance izvaja svojo nepristojnost, in ker ni nikakega drugega razloga, misliti na nepristojnost, ki bi jo bilo uradoma vpoštevati.

Izrek o rekurznih stroških se opira na § 52. civ. pr. reda.

C, kr. najvišje sodišče s sklepom od 23. majnika 1900 št. 7071 toženčevemu revizijskemu rekurzu ni ugodilo.

Razlogi.

Toženec ni ugovarjal v roku §-a 240. civ. pr. reda, da bi deželno sodišče v Ljubljani bilo nepristojno. Tako pa je to sodišče, tudi če bi za navzočni pravni spor vsled zakonovih določil o pristojnosti sodišč ne bilo kompetentno, postalo po zadnjem odstavku §-a 104 jur. n. pristojno, razun če bi bil kateri izmed slučajev, navedenih v drugem odstavku tega zakonovega mesta. Takega slučaja pa tukaj ni; kajti, če navedeno mesto pravi, da se pravne stvari, ki spadajo pred okrajno sodišče, ne smejo spravljati pred sodni dvor prve instance, je razumevati tu le pravne stvari, ki so se odkazale okrajnim sodiščem kakor najnižjim sodiščem po splošnih določilih o stvarni pristojnosti radi njihovega navadno manjšega pomena, radi provizornega značaja odločbe itd. S takimi stvarmi naj bi se ne oblagali sodni dvori kot sodišča prve instance višjega reda.

Tega pa tukaj ni, kajti tozadevna pravna stvar bi spadala po svoji stvarni naravi pred sodne dvore (§-a 49. in 57. jur. n.) in le, ker je izpodbijana zvršilna dejanja opravilo okrajno sodišče, dalo bi se pretre-

sati vprašanje o pristojnosti okrajnega sodišča (§ 17. zvrš. reda). Prav jednaka pravna stvar bi pa po istem navedenem zakonovem mestu spadala v pristojnost sodnega dvora v Ljubljani (§ 19 izvrš. r.), če bi se n. pr. izpodbijalo zvršilo na nepremičnino, vknjiženo v kranjski deželni deski.

Nedopustno je torej uporabljati § 104 jur. n. na take pravne stvari, pri katerih pristojnost okrajnih sodišč ni naprej določena, ampak je le odvisna od slučajnih okoliščin.

Prvi sodnik bi bil torej moral pripoznati, da je njegova pristojnost vsaj s tiho prorogacijo utemeljena, in že radi tega je bilo zavreči revizijski proti reformatornemu sklepu c. kr. nadsodišča v Gradcu naperjeni rekurz, ne da bi bilo treba razmotrivati, ali bi bilo moči le-tu uporabiti določila §-ov 17, 37 in 38. zvrš. reda.

d) Ako se pridrži lastnina na kupnem predmetu do popolnega poplačila kupnine, to ne nasprotuje določilom o kupni pogodbi in se s tem tudi ne izogne določilu § 2. zakona o obrokih.

Tožbi firme *A.* na pripoznanje lastnine kolesa, katero je zarubil toženec *B. C.*-ju, je prva instanca ugodila, ker je prvi sodnik smatral za dokazano po predloženi pismeni pogodbi in po izpovedbah prič, vzlasti priče *C.*, da je *C.* kupil kolo tožeče firme proti plačilu kupnine na obroke, tožiteljica pa da si je pridržala do popolnega poplačila lastnino na kolesu in dotlej *C.*-ju kolo le v porabo izročila, dalje da *C.* kolesa še ni plačal, vsled česar je le-to še last tožiteljice.

Prizivno sodišče je tožbeno zahtevo zavrnilo iz razlogov:

V pogodbi se je določilo da naj do popolnega poplačila kupnine ostane kupljeno kolo last tožiteljice. S tem pa se je izognilo zakonu od 27. aprila 1896, drž. zak. št. 79, kateri določa v §-u 2., da mora prodajalec, če si je pridržal za slučaj, da kupec svoje zaveze ne izpolni, pravico razdreti pogodbo in jo tudi razdre, vrniti kupcu prejeta aro in vplačane obroke z zakonitimi obrestmi vred ter da mora povrniti vse za stvar potrebne in koristne stroške, in da kakšen nasproten dogovor ni neveljaven. Po drugi strani je omenjena določba v pogodbi tudi neveljavna, ker nasprotuje naravi kupne pogodbe

(§§ 1053, 1063, 1080 o. d. z.). Ker končno tudi ni izkazano, da bi bila tožiteljica pogodbo razvezala v smislu §-a 2. gori navedenega zakona, je smatrati, da je *C.* v času, ko je toženec vodil proti njemu zvršilo, bil lastnik kolesa.

C. kr. najvšje sodišče je z odločbo od 6. decembra 1899 št. 13443 spremenilo razsodbo prizivnega sodišča in obnovilo sodbo prve instance.

Razlogi.

Revizija, ki se opira na § 503, št. 4 civ. pr. reda je utemeljena. Z določilom v odst. 4. tozadevne pogodbe, da ostane prodano kolo do popolnega poplačila kupnine last tožiteljice, se ni nihče izognil §-u 2. zakona od 27. aprila 1896 drž. zak. št. 70, ker določila tega paragrafa, kakor se vidi iz nagibov k temu zakonu, niso naperjena proti pridržku lastnine, ki je po teh nagibih dopusten, ampak proti določilu v kaki pogodbi, da v slučaju, če se kup razdere, obroki, ki jih je bil kupec že plačal, zapadejo v prid prodajalca, ker torej to zakonovo določilo hoče varovati le gospodarsko šibkejšega kupovalca na obroke, ne pa tretjih oseb, dočim se namerava s pridržkom lastnine samo to, da prodajalec zadobi večjo varnost za svojo terjatev, ko se kupni predmet odtegne zasegi tretjih oseb. Izključena je pa tako kaka namera prodajalca, da bi se s pridržkom lastnine izognil navedenemu zakonovemu določilu. Določila o kupni pogodbi, osobito § 1063 o. d. z., niso navskriž s pridržkom lastnine do poplačila kupnine; kajti pravilo §-a 1063. o. d. z., ki ne vsebuje nikakšen »jus cogens«, ne izključuje temu različnega dogovora med pogodniki, o kakem določilu, ki bi bilo v nasprotju z naravo kupne pogodbe, torej ne more biti govora in čeprav so se v pogodbi rabile besede, da je *C.* kolo kupil, je treba v poštev jemati, da gre le za postransko, s kupno pogodbo zvezano pogodbo, ki je zakon ne zabranjuje. Vprašanja, če je tožiteljica pogodbo z odstopom od nje tudi razdrila, ni treba po tem, kar se je povedalo, več pretresati, ker je tožiteljica z ozirom na to, da kolo še ni popolnoma plačano, tudi ko pogodba ostane veljavna, še vedno lastnica kolesa in je torej brezdvomno upravičena proti tožencu, ki oporeka njeni lastninski pravici, zahtevati, da le-to pripozna.

---

e) Po čem je odmeriti notarjevo nagrado za revizijo pristojbinskega izkaza?

Notarjevo pristojbino za pregledovanje pristojbinskega izkaza določil je razpravni sodnik na 800 gld.

C. kr. višje deželno rekurzno sodišče na Dunaju je to pristojbino znižalo na 600 gld.

Razlogi.

Izvrševalec oporoke M-ove je predložil pristojbinske izkaze, kateri so se potem izročili notarju B. v računsko pregledovanje. V dotičnem sklepu je bila natančno označena naloga, katero je imel B. Ako je le-ta pravno razmotrival vprašanje, je li odmeriti v tem slučaju prispevek k občnemu preskrbljevalnemu zakladu na Dunaju, prekoračil je dano mu nalogo in zatorej ne more zahtevati plačila za to delovanje. Prisoditi se mu sme le nagrada za računsko pregledovanje pristojbinskih izkazov in za potrebni študij razpravnih spisov. Z ozirom na obseg teh izkazov, kojih pregledovanje je stalo precej časa in truda, in glede na visokost zapuščine je nagrada 600 gld. popolnoma primerna.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 28. februvarja 1900 št. 2588 obnovilo sklep prvega sodnika iz razlogov: Neopravičeno je rekurzno sodišče znižalo revizijskemu pritožniku pristojbino, kakršno je določil prvi sodnik in glede na določila § 183 not. reda od 21. maja 1855 drž. zak. 99, iz katerih izhaja namen porabljanja notarjev za revizije, ne more pritrditi stališču rekurznega sodišča, da je v revizijskem poročilu podati le računski pregled pristojbinskih izkazov. Ako se pa vpoštevajo večji obseg operatorov, visokost zapuščine in pritožnikovo strokovno delo, tedaj prvosodno odmerjena pristojbina pač ni previsoka.

Kazensko pravo.

a) Pravilno objavljena uvozna prepoved (§ 5. zak. od 29. februvarja 1880. l. št. 35. drž. zak. in § 45. zak. od 24. maja 1882. l. št. 51. drž. zak.) je takoj pravnoobvezna, tudi glede malega obmejnega prometa.

Kas. razs. od 17. novembra 1899. l. št. 12359.

Radi kužne, na sosednem Hrvaškem vladajoče jezične vnetice je bila v uradnem ljubljanskem listu od 2. marca 1899. l. objavljena,

dne 5. marca 1899. l. pravokrepna naredba deželne vlade kranjske od 1. marca 1899. l., s katero se je prepovedalo uvažanje goved in konj za rabo in za rejo iz Hrvaškega na Kranjsko. Vkljub temu je pripeljal krošnjar Martin K. iz Cerkovca, občina Jvanec, varaždinskega okraja na Hrvaškem dne 12. marca 1899. l. z dvema konjema svojo robo (jerbase) v Kostanjevico na Kranjskem, od koder je bil v Rudolfovo namenjen. A v Kostanjevici so ga žandarmi ustavili, mu konja zaplenili in državni pravdnik ga je obtožil radi pregreška po §-u 45. št. 1. čl. I. zakona od 24. maja 1882. l. št. 51. drž. zak. Sodni dvor pa ni staknil v tem učina rečenega pregreška, češ, da je bila uvozna prepoved obtožencu neznana, ker ni bila razglašena v njegovi domači občini, in ker ni konja za stalno na Kranjsko upeljal, nego zgol izvrševaje potrebni mali obmejni promet in ne da bi provzročil nevarnost ponešenja kužne bolezni. Pravna pomotnost le-tega je jasna. Uvozna prepoved goveje živine in konj je splošna in absolutna. Prestopom deželne meje je uvoz dovršen. Smoter uvoza in poznejše razpolaganje z upeljanim blagom nista mero-dajna. Ob to je brez pomena, ali blago ostaje dalj ali manj časa v deželi, ali je zgol skozi deželo goniš. Sicer je bilo tudi uvažanje za rabo prepovedano. A ni dvomiti, da rabiš konje nošenjem in uprezanjem. S tem pa je nepogojno izključen vsakoršen promet z okuženim ozemljem. Ne da se zoper jasno besedilo zakona napominano prepoved tako utesniti, kakor jo omejuje spoznavno sodišče, ter tako prestop zakona kazni odtegniti. A tudi mnenje, da je obtoženec samo v izvrševanju malega obmejnega prometa mejo s konjema prestopil, ni utemeljeno. Obmejnim prometom je smatrati zgol gospodarske, v obdelovanje oboje-stranskih zemljišč potrebne vožnje, oskrbovanje na meji ležečih obrtnih podjetij, pošte, ter vožnje službo ali poklic vršujočih uradnikov in duhovnikov. Krošnjarstva, ki je z nepretrganim vozarenjem iz kraja v kraj sklopčeno, pa gotovo ni uvrstiti v obmejni promet. Glede prigovora, da uvozna prepoved ni bila razglašena v domači vasi obtoženca in da je ni mogel ob to doznati, je pripomniti, da nepoznanje take prepovedi ne oprasča od kazni. Pravilno razglašena uvozna prepoved postaja takoj pravnoobvezna. Okolnost, da je ta ali oni ni mogel doznati, oprasča od kazenske odgovornosti zgol tedaj, ako ni nepoznanja sam zakrivil. Obtoženčeve nekrivde v tem oziru pa ni sodni dvor ustanovil in takova nekrivda resnično tudi ne obstaja. Kajti obtoženčeva stvar je bila, brigati se za morda obstoječo uvozno prepoved. Zanemarjanjem le-te previdnosti se je zakrivil.

Ničnostna, pozivom na odst. 9. a §-a 281. kaz. pr. r. zoper oprostilno razsodbo vložena pritožba državnega pravdnštva je zato opravičena. Na podlagi ugotovljenega dejanskega stanja je bilo obtoženca v smislu obtožbe krivim proglasiti. G.

b) O pojmu poobrnega in ponavadnega oderuštva in o dobi zastaranja.

Kas. razs. od 30. marca 1900, št. 17929.

S sodbo c. kr. okrožnega sodišča v C. bil je A. spoznan krivim pregreška zakona z dne 28. maja 1881 št. 47. drž. zak. zoper nepošteno postopanje v kreditnih opravilih po § 1 in 4.

C. kr. najvišje sodišče je ničnostno pritožbo zavrglo iz nastopnih razlogov.

V smislu št. 5 §-a 281 k. pr. r. je zagovorništvo na kasacijski razpravi uveljavljalo, da je sodba nepopolna, ker ne ugotovi, da obtoženec ni stavil pogojev posojila upojemnikom; da imovinski dobički, katere si je dal obtoženi od upojemnikov nakloniti ali obljubiti, niso tako brezmerni, da bi dejanski pogubo v gospodarstvu upojemnikom nakopali in da je tudi na strani obtoženca bila nevarnost, da izgubi posojeni denar.

V tem oziru je ničnostni razlog št. 5 §-a 281 k. pr. r. prepozno izveden in se tudi v tem slučaju ne nahaja, kakor se bo doli povedalo pri razmotrivanju ničnostnega razloga po št. 9 a) §-a 281 k. pr. r., s katerim so ti izvodi v zvezi.

S stališča št. 9 a) §-a 281 k. pr. r. pravi ničnostna pritožba, da v tem slučaju ni nikakega deliktnege znaka za v §-u 1. zak. z dne 28. majnika 1881, št. 47 dr. zak. popisani pregrešek; po njenem izva-
janji se ne nahaja na strani upojemnikov niti lehkomiselnost, niti obtožencu znana stiska; mera obresti ni odločilna in upojemnikom se niso stavili pogubni pogoji; naklonjeni dobički niso brezmerni; upojemniki niso oškodovani, ampak storile so se jim celo dobrote; o poobrnih ali ponavadnih oderuštvenih opravilih ne more biti govora, ker ni ugotovljeno, da si je obtoženec ž njimi pridobil stalne dohodke.

Najprvo je poudariti, da izpodbijana sodba obtoženca ne obdolžuje, da je izkoristil stisko upojemnikov; njih lehkomiselnost in neizkušenost pa ugotovlja sodba po svobodnem preudarku vseh dokazil (§ 258 k. pr. r.) in s popolnoma umestnim utemeljenjem.

Z besedo lehkomiselnost razume zakon nepreudarjeno ravnanje z denarnimi opravili vzlasti nebrižnost za njih nasledke, z besedo neizkušnost pa nespoznanje dobičkov, ki se upodajalcu naklanjajo. Če torej sodba ugotavlja, da se v tem slučaju nahaja lehkomiselnost in neizkušnost pri upojemnikih (samih častnikih in častniških aspirantih), kateri radi svoje mladosti, ali zato, ker manj ocenjajo materialni imetek, niso znali preudariti nasledkov denarnih, z obtožencem sklenjenih opravil, ne more v tem biti nikake pravne pomote.

Naj se pritrdi, da ni določena obrestna mera za učin delikta po § 1. zakona z dne 28. maja 1881, št. 47 drž. zak. pojmobistvena. Sodba pa tudi ni našla dejanskega učina delikta v določeni obrestni meri, ampak splošno v brezmernosti imovinskih, obtožencu obljubljenih dobičkov. Le radi razvidnosti in da se brezmernost naklonjenih dobičkov bolje označi so le ti v sodbenem enuncijatu preračunjeni v obresti. Preiskovati je le, če ti z navedenim bolj predloženi dobički pojmu brezmernosti ustrezajo, in to vprašanje je nepogojno potrditi.

Če se tudi risiko upodajalca vpoštevata, se je pa na drugi strani tudi ozirati na gospodarstvene razmere upojemnikov in posebno na razmerje naklonjenega dobička k glavnici. Imovinski dobički, ki v tem slučaju dosežejo mero od 22% do celo 300%, stojijo s posojeno glavnico v ostrem nasprotstvu, oni ne ustrezajo razmeram denarnega tržišča in prometa, še najmanj pa prekarni gmotni situaciji upojemnikov, ki po svojem poklicu gotovo niso posojenega denarja na kak način produktivno porabili. Iz tega pa takoj tudi izhaja gospodarstvena pogubnost teh opravil, ker so pripravna ravnotežje motiti med dohodki in razhodki. Pri tem ne gre za vprašanje, če je v konkretnem slučaju brezmernost imovinskih dobičkov v resnici škodljivo vplivala na gospodarstvene razmere in da je tak uspeh v resnici nastal; zadosti je, da je kreditno opravilo samo na sebi »in abstracto« takšno, da približuje nevarnost gospodarske pogube. Pa tudi konkretna pogubnost tu navedenih opravil za upojemnike je jasna. Ista tiči v preteči izgubi življenskega obstanka (glej dopis kadetne šole z dne 17. maja 1898) in nastopnega gospodarstvenega pogina, kadar bi se zvedelo lehkomiselno zadolževanje. Da ni obtoženec naklonjenih mu dobičkov izrečno zahteval, se ne strinja z ugotavljenjem sodbe in bi bilo tudi brez pomena, kajti že to, da si da obljubiti ali nakloniti imovinske dobičke, toraj tudi, da jih sprejme, ako se prostovoljno ponudijo, izpolni učin delikta.

Res treba za poobrtno izvrševanje oderuških opravil, da se z nadaljevanjem taci dejanj pridobi stalne dohodke. A v današnjem slučaju ne obdolžuje sodba obtoženca samo poobrtnega, ampak tudi ponavadnega oderuštva; za le-to ni pojmobistvena pekunijarna plodovitost opravil nego trajni nagon do njih, dokazan z večkratnim ponavljanjem oderuških opravil. Če se v tem oziru sodba sklicuje na število v sodbi navedenih opravil, ni uvideti v tem pravnopomotne uporabe zakona, a ustanovljenja sodbe kažejo tudi, da si je obtoženec ta opravila res naredil za vir stalnih dohodkov; to izhaja iz pogojenih imovinskih dobičkov, kronoložnosti posameznih opravil in kazanja na posredovanje po postrežčkih, s čemer je »implicite« izrečeno, da je obtoženec taka opravila sklepal radi dohodkov.

Tudi ni najti ničnostnega razloga št. 9 b) §-a 281, št. 5 §-a 281 k. pr. r., na katerega zadnjega se je obtoženec na kasacijski razpravi opiral. Ničnostni razlog št. 9 b) §-a 281 k. pr. r., navaja pritožba radi domnevnega zastaranja kaznivega dejanja. Pomotna je najprvo popolnoma nemotivirana trditev ničnostne pritožbe, da doba zastaranja pri pregrešku oderuštva znaša le pol leta; jasno besedilo §-a 532 k. z. ne dopušča dvombe, da oderuštvo, ker se kaznuje s strogim zaporom in še z denarno globo do 500 gld., zastari splošno v enem letu; temveč velja to o takem poobrtnem in ponavadnem oderuštvu, ki se ostreje kaznuje. Že radi tega in z ozirom na določbo §-a 531 *lit. e*) k. z. ne more biti govor o zastaranju posameznih oderuških opravil. A tudi ne gledé na to gre tukaj za oderuštvo; ki se je vršilo kot opravilo, s tem je že izrečeno, da je celi kompleks oderuških opravil smatrati za jednoto, za nadaljevani delikt. To jednotno dejanje končalo se je z zadnjim dejanskim aktom in ta se je vršil nesporno in nedvomno v jednoletni dobi zastaranja.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. junija 1900.

— (Dr. Adam baron Budwinski,) senatni predsednik upravnega sodišča, je dne 1. t. m. umrl. Rojen l. 1845. je po dovršenih študijah vstopil l. 1866. v sodno prakso v Lvovu, bil l. 1872. poklican v tajništvo najvišjega sodišča, l. 1876. pa imenovan tajnikom novoustanovljenega upravnega sodišča, pri katerem je ostal ves čas do svoje smrti, od vseh strani pripoznavan dičen značaj in odličen strokovnjak. Znane so njegove zbirke odločeb upravnega sodišča, kojih ne more nihče pogrešati, komur se je baviti z mnogostransko upravo avstrijsko. Z njimi si je prerano umrl Budwinski postavil zares trajen spomenik.

— (Petstoletnico jagellonske univerze v Krakovu) so slovesno praznovali začetkom tega meseca. Zanimiv pojav je bila adresa, katero je ponesla v Krakov deputacija českega vseučilišča praškega in ki slóve: »Slavni kralj česki Karel, kralj rimski in cesar nemški tega imena IV. ustanovil je po sijajnem vzgledu univerze pariške in bononske l. 1348. univerzo v Pragi, da bi, kakor pravi v ustanovni listini, zvesti prebivalci kraljestva njegovega, ki hrepene po plodovih znanostnih, imeli jih pogrnjeno mizo doma in ne bi bili primorani prositi jih v tujini. Univerza praška bila je prva visoka šola v zemljah srednjeevropskih. Vzcvetela je hitro, bila središče, v katerem so se radi naukov shajali tudi pripadniki drugih narodov sosednih, in vzbudila tudi druge univerze. Med tistimi, ki so se v teh dobah mudili v Pragi radi študij, bili so tudi mnogi sinovi naroda poljskega. Praga jim je bila bližji, nego katero drugo vseučiliško mesto; ali močen razlog, ki jih je semkaj privedel, bilo je tudi krvno sorodstvo, katerega sta se oba naroda, poljski in česki, vedno zavedala, katero ju v zgodovini zopet in zopet spravlja v bližnje in prijateljske odnošaje, in katero, vzlasti v stoletji X. in XVI., se v mnogih slučajih kaže činitelj tedanjih javnih dogodkov. Poljski člani univerze praške bili so jeden iz četvero narodov te univerze, »narod poljski« in nahajali so se tu kakor učitelji in kakor dijaki, tudi ko so že zdavnaj imeli svojo univerzo v Krakovu. Med univerzami pa, ki so izhajale od univerze praške in se razvile po njenem vzgledu, je prva in najstarejša univerza poljska, staroslavna univerza jagellonska. Ustanovljena je l. 1364. od kralja Kazimira Velikega in obnovljena od kralja Vladislava Jagellonskega v l. 1400., imela je razvoj dokaj podoben razvoju univerze Karlo-Ferdinandove: slovela in cvetela je v prvi dobi, trpela pa vsled strankarstva, a opomogla si je srečno in dandanes se raduje svoje rasti in razvitka. Sedaj slovi jubilej svojega 500letnega obstanka in česka univerza Karlo-Ferdinandova nas je poslala, da bi jej pri tej priliki izrazili njene najsrčnejše čestitke. Kakor naroda poljski in češki gojita med sabo prijateljsko in bratovsko vernost, kakor so njiju kulturne težnje jednake, tako tudi zastopniki teh teženj, njiju požrtvovalni in navdušeni delavci na vseh poljih slovstva in umetnosti, njih kulturni in znanstveni zavodi i med temi njiju univerze si ne morejo kaj, da ne bi s čuti zvestega prijateljstva se opazovale, vzajemnega svojega delovanja in se veselile, in iz njega vsake zase moči črpile, vzajemno se častile. Te zavesti polna izraža staroslavna univerza Karlo-Ferdinandova staroslavni univerzi Jagellonski iz globine srca željo: »Cveti srečno sebi in nam!« V Pragi, dne 1. junija 1900.«

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 8 K, za pol leta 4 K.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravništvo pa v Gospodskih ulicah šte. 4.

